

MAANDBERIGTEN

VAN HET

Nederlandsche Zendinggenootschap,

betrekkelijk de uitbreiding van het Christendom,

bijzonder onder de Heidenen,

VOOR HET JAAR 1879.

(81ste Jaargang.)

TE ROTTERDAM BIJ

M. WYT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

Gedrukt voor rekening van het Genootschap.

MAANDBERIGT

VAN HET

Nederlandsche Zendinggenootschap.

(81ste Jaargang.)

INHOUD.

HOOFDARTIKEL: *Soemba of Sandelhout-eiland.* — VRSCHIEDENHEDEN: *Jongste berigten van Savoe.* — *Uit Swaroe.* — *Eene nieuwe kaart van Palestina.* — AANWIJZINGEN EN HERINNERINGEN: *Goede voorbeelden.* — *Catechisatiebussen.* — *Verhuisbiljetten.* — *Lijst van Giften en Legaten.*

Soemba, of Sandelhout-eiland.

Ons oog wordt gerigt op de residentie Timor, en in den laatsten tijd heeft vooral het eiland Savoe, in dezelfde residentie gelegen, door de werkzaamheid van Br. TEFFER, bij velen onzer leden groote belangstelling gewekt.

Tot deze residentie behoort ook het eiland Soemba, ook wel Tjoemba geheeten.

Het hoogland bereikt in het midden van dit schoon gelegen eiland eene verhevenheid van drie duizend voet, en geheele bosschen van sandelboomen worden reeds van verre gezien.

Mogt het bevreemding wekken, dat bij zoo weelderigen groei het sandelhout steeds kostbaar blijft, zoo wordt de zaak spoedig verklaard, wanneer men bedenkt, dat het bijgeloof der eilanders het vellen en uitvoeren van sandelhout verbiedt. In deze bosschen toch, mēnen zij, waren de geesten hunner voorvaderen, en straffeloos velt men de boomen niet; zelfs zijn velen huiverig om de stammen aan te raken.

Langzamerhand wordt door de toenadering tot de Europeanen meer hout uitgevoerd, en het zijn de Endenezen, die het hout mogen kappen, maar niet voor dat er eenige gewerschoten gelost zijn. Dan beschouwt de Soembaees zich als overwonnen, en heeft hij het regt der voorouders gehandhaafd.

Dat het Nederlandsche Zendelinggenootschap ook het oog gevestigd heeft op dit eiland, opdat langzamerhand de zending in de geheele residentie doordringe, is natuurlijk, en reeds zijn er een paar hulpzendingen werkzaam. Met Savoe en Randjoewa behoort Soemba tot de kleine Soenda-eilanden, en eene vrij belangrijke volkplanting van Savoenezen heeft den eersten band gelegd tusschen de twee eilanden.

Zoo bestaan er reeds twee gemeenten in de hoofdplaatsen Melolo en Kabeneiro, en reeds vroeger heeft Br. TEPPER op den arbeid onder deze inlanders gewezen. Het plan van onzen zending was, om gedurende zijn verblijf in het vaderland, zijne stukken en bescheiden handelende over Soemba uit te geven, om zoo een meer volledig overzicht van het geheel te leveren. Helaas! de schipbreuk, die hij met de „Voorwaarts” leed, is de oorzaak, dat ook dit werk onuitvoerbaar werd, daar alles verloren ging. Toch wil onze broeder nog geven zooveel hij kan, en daarom maken wij gaarne gebruik van het volgend schrijven, dat veel wetenswaardigs bevat.

Hij vangt aan met het werk der hulpzendingen en getuigt, dat zij aanvankelijk met zegen werkzaam zijn. „Zij hebben,” schrijft hij, „invloed ten goede, daar zij met raad en daad, door christenscholen en geregelde Zondagviering op de onrustige bevolking werken. Het aantal der genen, die openlijk toetraden en door den H. doop aan de gemeente van Christus werden verbonden, is reeds belangrijk genoeg, om er zich over te kunnen verblijden en Soemba te beschouwen als (door het Nederl. Zendelinggenootschap) bij aanvang gebragt aan den voet des kruises, en behoorende tot de eilanden, waar men leerde de knie te buigen in den naam des Heeren Jezus Christus.

„En waar de banier des kruises werd geplant, mogt ook, op Soemba, de vreugde over het kerst- of Christus-feest niet ontbreken. Ook daar leerde men zich reeds scharen om den kerst- of vredeboom. Voor klein en groot werd ook dáár de vrolijk lichtende kerstboom opgericht, het zinnebeeld hoe

door den Heiland der wereld de Boom des levens werd geplant in het verloren paradijs dezer aarde. Mogt men in ons werelddeel minder waarde hechten aan kerstboomen, omdat overvloed en weelde steeds, en bijna alom worden gekend, op eilanden als Soemba, Randjoewa of Savoe, is een welvoorzienne kerstboom in 't geheel niet misplaatst. De kerstboom komt er zóó vele malen ter sprake, dat men wel moet aannemen, dat hij diepen indruk nalaat, bij groot en klein, bij rijk en arm.

„Zoo als het op Savoe ging, hopen en vertrouwen wij, zal het ook op Soemba gaan. Na den oorlog in 1872 werd op Savoe de vrede door het bloed des kruises verkondigd, en die vrede werd door Gods goedheid nog niet weder gebroken, maar gedurende de prediking des vredes werden op Savoe reeds zeven gemeenten gesticht, zeven scholen gebouwd, en er verreezen drie voor Savoe doelmatige kerken, door vrijen arbeid. Ook zijn er reeds zeven hulpzendingen geregeld werkzaam, onder wier toezigt nog vier kerken worden gebouwd, nadat door den zendeling daartoe, in overeenstemming met de hoofden, de noodige maatregelen zijn genomen. Evenzoo ging het op Soemba. Omstreeks 1876 kwam er eene verontrustende tijding van dit eiland. De oorlogzuchtige geest, daar uitgebroken, verontrustte veler gemoed bij de gedachte aan Atjeh en nog andere plaatsen, b.v. in de residentie Timor Koepang. Men wist nog niet juist, waar op Soemba de schoen wong, vóór dat het aan het licht kwam, dat een door verschillende Residenten bevoorregt Arabier de leider was. De oogen voor Soemba's toestand werden eerst goed geopend, bij gelegenheid, dat de vriend van den Islam - ik meen - meer dan drie honderd vaatjes buskruid op Soemba dacht te doen landen. Maar ook hier werd, gelijk op Savoe, de rust hersteld, en wel door tusschenkomst van tot het Christendom gebragte Savoenezen. En toen Soemba tot rust en orde was weêrgekeerd, werd ook dáár verkondigd vrede door het bloed des kruises. Sedert bleef het rustig.

Soemba is, ontegenzeggelijk, een eiland, in veel beteren toestand dan Savoe. Wel kan ook daar langen tijd droogte heerschen; maar de voortbrengselen van den grond zijn er meer en beter dan op Savoe. Zoo vindt men op Soemba meer soorten van rijst, groote hoeveelheden turksche tarwe, eene groote menigte aardvruchten en bovendien tallooze houtsoorten, waaronder het kostbare sandelhout. Ook vindt men er goede kaneel, en de Soembasche tabak is in deze streken, namelijk op de kleine Soenda-eilanden, de beste die men kent, en hierdoor ook de duurste. Wat betreft de paarden, zij zijn even fraai als die van Savoe, maar daarenboven meestal veel grooter, en hebben hierom meer waarde. Het hoornvee is op Soemba veel zwaarder en grooter dan op Savoe. Eenden en ganzen, die op Savoe steeds uitstierven, vermeerderen op Soemba naar wensch, en wie lust heeft in tuinbouw, ziet op dit eiland zijne moeite naar wensch bekroond. Verscheidene rivieren, die nimmer uitdroogen zooals op Savoe, worden er gevonden, en in de nabijheid derzelve, laat de plantengroei niets te wenschen over. 't Is waar, er zijn ook onafzienbare vlakten, die aan het onherbergzaam Savoe doen denken; maar indien het den ambtenaar slechts lust, om ook iets verder te zien dan den onvruchtbaren en zandigen omtrek, waar zijne woning staat, en zoo hij daarenboven de gave heeft om op te merken, dan zal hij moeten besluiten, dat Soemba, hoewel geen land van gouden bergen, toch een land is, dat aan zijne bewoners al het noodige, in ruime mate, kan verschaffen.

De bevolking op Soemba is, even als op andere van de kleine Soenda-eilanden, zeer onrustig en oorlogzuchtig. Elkaar bestrijden, en zoo 't kan verdelgen, is der Soembanezen lust en leven. Zoo de ééne stam zich sterk genoeg gevoelt, om den minder sterke te beoorlogen, is dit meest al reden genoeg, om het oorlogsgeluk te beproeven. De vorsten echter van de oorlogvoerende partijen, zitten, niet zelden, heel rustig bij elkaar sirie te kaauwen en zien het heel kalm aan, hoe de

wederzijdsche strijdende partijen elkander afkloppen. De verliezende partij kiest eindelijk het hazenpad, terwijl dan tot nabetrachting, de rustig keuvelende Radja's het trachten eens te worden over de oorlogsschatting; en als deze is bepaald, gaat ieder rustig zijns weegs, de een verblijd over de aanwinst in grond, goud, vee en slaven, en de andere peinzend, hoe hij zijne bevolking het best zal kunnen uitmergelen, zonder dat het die bevolking invalt, om de onderdanigheid aan den door de fortuin min begunstigden Radja op te zeggen en zich te stellen onder 't bestuur van een ander hoofd of vorst.

„ De Soembanees is nagenoeg één geheel met zijn paard en zijn wapen. Zijn paard vernacht niet zelden onder zijne slaapplaats, en waar hij zich ter ruste nederlegt, vindt men ook steeds zijn wapen aan zijne zijde. Strijdvaardig, dag en nacht, leeft de Soembanees nooit zonder angst en zorgen, omdat het karakter hoogst verraderlijk is, tengevolge waarvan hij zich nooit ongewapend op weg begeeft.

„ Gelijk op Savoe het europeesch bestuur eeuwen lang geheel magteloos bleek te zijn, om de bevolking op te heffen, uit den jammer, waaruit slechts de gemeente – gesteund door haar Heer en verheerlijkt Hoofd – redden en verlossen kan, zóó ging het ook op Soemba. De geschiedenis leert, ontegenzeggelijk, dat het staatkundig streven van zoogenaamd beschaafde natiën zelden is geweest, om de onmondige volken door belangelooze bemoeijing te verheffen, maar meestal wel om arglooze volken te gebruiken ten bate van enkelen. Wel beuzelt de zoogenaamde hoogere staatkunde van volkenheil, van reusachtige veranderingen en ommekeer ten bate van het groot geheel, maar te vertrouwen is al dat redeneren niet, wanneer men met een onbeneveld oog de uitkomsten gadeslaat, en van nabij leert kennen. Immers indien alle magtvertoon, en alle geldverspilling, nog niet heeft kunnen bewerken, dat op afgelegen eilanden, het menscheneten verdween; indien geen enkele ambtenaar, op zulke eilanden, zich nog staande kan houden, dan door

kracht van wapenen, wat moet dan zelfs de eenvoudigste mensch oordeelen, over dergelijke staatsbemoeijing in 't belang van het groot geheel? Nu eens verneemt men, hoe van regeringswege werd besloten, om de slavernij voor goed te fnuiken, en dan weder hoort men, dat tegenbevel wordt gegeven, waar dit fnuiken de bijzondere belangen eener regering zou kunnen schaden. Nu eens meent men, steunende op officiële besluiten, dat de slavernij ten eenenmale is afgeschaft, en men herinnert zich dag en datum, waarop het verlossingsuur sloeg, en dan weder hoort men op eens, dat de slavernij nog feitelijk bestaat, èn hoe er slechts niets afdoende maatregelen tegen zullen worden genomen. Is het wonder, dat de oogen der gemeente van Christus, onwillekeurig hierdoor worden geopend? Ook op Soemba vindt men nog slavernij en worden nog menschen, gelijk slagvee gedood, bij begrafenissen van inlandsche grooten.

„De Soembanees, zeiden wij reeds, leeft nooit zonder angst en zorgen. De dood van een enkel voornaam persoon kan voor zoo velen een' plotselingen dood tengevolge hebben! Bij het overlijden van een' Vorst wordt steeds een groot aantal gasten genood. Hun denkbeeld van eerbetoon brengt mede, dat een groot aantal karbouwen, hoornvee, den gestorvenen moet worden medegegeven, op zijne reize naar de onbekende wereld. Hoe rijker in vee hij dáár aanlandt, hoe meer eer hem te beurt valt. Maar hoe groot ook de veestapel zijn moge, welke den overledenen wordt medegegeven, hij zou er zich niet tehuis gevoelen zonder echtgenoot en bedienden. Het is op Soemba eene heel ligte zaak om de Vorsten aan echtgenoot en bedienden te helpen. Immers de Soembanees kiest zich, tijdens zijn leven op aarde, eenige echtgenooten. Welk bezwaar zou er in steken, eene enkele, of enkelen, hem tot gezellig verkeer, in de andere wereld, mede te geven? En wat betreft de slaven — de mannen en vrouwen, die hem zullen moeten dienen — ze zijn immers zijn wettig eigendom; hij heeft ze eerlijk gekocht voor geld of vee. Men zal er den gestorvene zóóveel van medegeven, dat men in de andere we-

reld niet zal te klagen hebben over karigheid van des Vorsten bloedverwanten, aan deze zijde des grafs. Op een gegeven teeken dan van hem, die de begrafenisplegtigheden leidt en regelt, valt men op de ten doode gewijde slachtoffers aan. Aan ontkomen is geen denken. 't Is er alles op ingerigt, om in een oogwenk, den heenreizenden zijn gezelschap te bezorgen. De ontzienden worden onmiddellijk ter aarde besteld, dat is, in kuilen, die in der haast worden gegraven, geworpen, terwijl een gejuich opgaat, over velen, wier spieren nog merkbaar bewegen.

„Vreeselijke wanklank voor de jubilézangers over de opheffing der slavernij!

„Op Savoe was het niet beter, totdat de jeugdige gemeente er aan dacht, zich de zaak aan te trekken.

„Sedert het Evangelie den Savoenees bekend werd, onderging het geheele volksleven eene aanmerkelijke verandering. Voor een zwerfziek leven kwam een verhoogde trek tot huiselijk genot, rustig en gezellig verkeer, in de plaats. Voorheen immer angstig en schuchter bij onderlinge ontmoeting, ziet men thans elkaar met vreugde. Men leest in elkanders oog iets van de blijdschap, die daar binnen in 't harte huisvest. Vroeger, bij gebrek aan nuttige gesprekken, kende men geen ander doel voor het zamenzijn, dan om te liegen en te bedriegen; terwijl het thans aan stof tot nuttig en leerzaam gesprek nooit ontbreekt. Het is voor hen reeds eene onuitputtelijke bron, zoo zij elkaar slechts wijzen op het groote verschil tusschen voorheen en thans; en de voortdurende gedachte: wij hebben zulk een uiterst treurig verleden achter ons, en zóó veel op onze rekening, steunt hen in een ander denkbeeld: „wij hebben zoo heel veel goed te maken.” En daarom werd op Savoe, leven en leeren slechts één denkbeeld. De leer des Evangelies, zonder de uiting in het leven, zou voor den Savoenees gelijk zijn aan een jubileum over afschaffing van slavernij, terwijl het menschengelagten rustig zijn' gang mag gaan.

„Maar Gode zij dank! Ook op het eiland Soemba werd reeds de banier, „vrede door het bloed des kruises,” geplant.

„Is het der verschillende regeringen slechts om Soemba's paarden te doen, en komen zij die slechts halen, goedschiks of kwaadschiks, de Gemeente des Heeren laat hen in het rustig bezit, van hetgeen zij het hunne noemen niet alleen, maar brengt ook onder hen gedachten des vredes; en zonder dat zij het merken, veroordeelen de Soembanezen zichzelven reeds over allerlei, dat het hart voorheen onverschillig liet. Dat op Soemba reeds zoo heel veel zou zijn veranderd als op Savoe, wie zou het durven beweren? Gaarne stem ik zelfs toe, dat er menig ambtenaar zal gevonden worden, geschikt genoeg om over een eiland als Soemba de schoonste rapporten in te dienen, ten einde de Regering voor te lichten, maar die het goede, dat het Evangelie op Soemba werkt, verklaart in 't geheel niet te zien. Het ging den jongen van ELIZA eveneens. En niet zelden herhaalt zich, ook nog in onze dagen, het schijnbaar moeilijk vraagstuk, waarom twee menschen, in een en dezelfde stad, of op een en denzelfden berg, zoo verschillende gezichts-organen kunnen hebben, dat de een iets, zelfs veel, ja niet zelden alles ziet, terwijl een ander bepaald niets aanschouwt.

„Zoo ging het ook in de stad Samaria, en op den berg, waar men ELIZA ingesloten dacht.

„Wel is het kleine zaadje van het Koninkrijk Gods op Soemba, voor velen nog onzichtbaar. 't Zal echter evenwel kunnen opwassen tot datgene, waartoe het van den hemelschen landman is bestemd. Wij weten het wel, het koninkrijk der hemelen komt niet met uiterlijk gelaat, niet met uiterlijk vertoon van magt, niet door middel van 't oorlogszwaard of door dwang van politie; maar het sticht den vrede in het anders woelzieke hart van den mensch; het sticht altaren der liefde in de harten van velen, die vóór de kennismaking met het eeuwig Evangelie, op dien eigen grond, slechts haat, wrevel en doodslag wisten te kweken.

Ook voor Soemba heeft de engelenzang: „Vrede op aarde en in menschen een welbehagen”, zijne heerlijke beteekenis.

Zoo schreef Br. TEPPER, en welk zendingvriend zou niet

gaarne wenschen, dat eerlang een onzer Broederen met moed en ijver, met geloof en volharding, de taak opvatte om krachtig het Evangelie onder de Soembanezen te verspreiden?

De werkzaamheid ligt in de lijn van onzen arbeid; geve God (die de tijden en gelegenheden in zijne magt heeft), dat het tijdperk van ons krachtig optreden onder de eilanders, van wie wij hoorden, niet ver verwijderd zij!

VERSCHEIDENHEDEN.

Jongste berigten van Savoe.

*(Ontleend aan een particulier schrijven van Zr. TEFER
aan den Director en zijne Echtgenoot.)*

Zoo als genoegzaam bekend is, bleef Zr. TEFER met hare drie kinderen op Savoe, toen haar echtgenoot, wegens ziekte, genoodzaakt was naar Europa te gaan. Verschillende omstandigheden, waaronder de schipbreuk van de „Voorwaarts”, gaven aan deze reis iets avontuurlijks; daaruit laat zich verklaren, dat de briefschrijfster veel later, dan zij verwachten kon, berigt ontving van TEFER's behouden aankomst in Europa, en dat dit haar nog niet geworden was den 5den November des vorigen jaars, de dagteekening van het op 9 Februarij j.l. alhier ontvangen schrijven, waaruit wij iets willen mededeelen.

Na een en ander over huishoudelijke zaken, hare kinderen en vooral hunne opvoeding te hebben medegedeeld, luidt de brief als volgt: „Met het weinige, dat de bewoners hier hebben, siroop, tabak en paarden, drijven zij handel. De beide eerste artikelen ruilt men in voor kapas (boomwol), waarvan men de sarongs en slendangs (kleedingstukken) weeft, en voor andere benoodigdheden. Elk jaar komen 3 à 4 schepen van Arabieren, om paarden te koopen; ook dezen brengen vele goederen mede, o. a. zeer best keper. Dit jaar brachten ze veel meubels aan, die allen verkocht werden, en niet duur. Heeft men paarden verkocht, dan geeft men gaarne het geld weér uit voor allerlei.

„Vóór 14 dagen ging van hier een Koepangeche Chinees naar Soemba. Ik gaf hem een en ander mede voor onze twee Goeroes